

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

Складним називають речення, яке має дві чи більше граматичних основ; частини його об'єднані за змістом та інтонацією:

Спішить за мною тепле літо, /¹ у якому пахнуть медом трави. //²

Мати сіяла сон під моїм під вікном, /¹ а вродив соняшник. //²

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ			
сполучникове		безсполучникове	з різними видами зв'язку
складносурядне	складнопідрядне		
<u>Настане час</u> – і <u>піде все</u> в архів	<u>Нехай</u> ще раз <u>послухаю</u> , як те <u>море грає</u> .	<u>Защебетав соловей</u> – <u>пішла луна</u> гаєм.	Там <u>повен двір любистку</u> , <u>цвітуть такі жоржини</u> , і <u>вишні чорноокі</u> <u>стоять</u> до холодів.

СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

таке, частини якого рівноправні за змістом і пов'язані сурядним зв'язком за допомогою сурядних сполучників: І сходило сонце, і місяць вставав, і гуси кричали на фоні заграв.

Сурядні сполучники	Приклади
єднальні: і; й; та (= і); ні ..., ні ...; ані ..., ані ...; не тільки ..., а й ...; і ..., і ...	<u>Задощило</u> , <u>і фільмування довелося припинити</u> .
протиставні: а, але, зате, проте, однак, та (= але)	<u>Слово – срібло</u> , <u>а мовчання – золото</u> .
розділові: або; чи; то ..., то ...; або ..., або ...; чи ..., чи ...; не то ..., не то ...	<u>Чи то шумлять так хвилі</u> , <u>чи німфа плаче вслід</u> .

Розділові знаки в складносурядних реченнях

Розділовий знак	Правило	Приклади
Кому ставимо, якщо	частини речення виражають одночасність, послідовність подій або причиново-наслідкові зв'язки	<u>Сичі в гаю перекликались, та ясен раз у раз скрипів. Проїшов дощ, і дерева заясніли під сонцем.</u>
Тире ставимо, якщо	частини речення виражають швидку зміну подій чи причиново-наслідкові зв'язки (у другій частині висновок або наслідок дії першої)	<u>Дмухнув вітер понад степом – і сліду не стало. Дощ пройшов – і Київ зазеленів.</u>
Крапку з комою ставимо, якщо	Частини речення значні за обсягом або в середині них є свої розділові знаки	<u>Річка широка та глибока, а вода синя та чиста; і котиться вона, виблискуючи та шумуючи.</u>

Запам'ятайте!

Не ставимо розділовий знак перед сполучниками **і, й та (= і), або, чи**, якщо частини складносурядного мають **спільний другорядний член, вставне слово** або частки **лише, тільки, ще, навіть**: Десь спереду гукнув паровоз і почувалася пісня.

Не ставимо також розділовий знак, якщо названі вище сполучники поєднують два **питальних, окличних** чи **спонукальних** речення: Таке розкішне над нами небо і такі ми до безмежності молоді! Коли в тебе відпустка і де ти будеш відпочивати?

У складносурядних реченнях перед сполучниками **і, й, та (= і)** ставимо кому або тире, якщо частини виражають **причиново-наслідкові зв'язки**, вибір знака обумовлений у таких випадках бажанням автора.